

Петро ЛІСОВСЬКИЙ

**ДУХОВНИЙ КАПІТАЛ ЯК
ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ
В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ**

У статті розкривається інтегрально-аналітична формула духовного капіталу. Автор розглядає концепцію патріотичного виховання як запоруку якісної освіти в безпекотворенні сучасної України. Ця обставина неухильно актуалізує потребу побудови ефективно діючих духовних констант. У межах такого розуміння освіта має утверджувати не лише національну, а й європейську громадянськість в діалозі культур. Однак на виконання таких завдань притаманні численні проблеми з позицій методологічно-концептуальних підходів, змісту, еволюції, розкриття спектру індивідуальних можливостей особистості, що є форматом соціально-філософського дослідження. Така нагальна дослідницька необхідність сьогодні оновлює освіту на засадах патріотичного виховання, її інтелектуального та соціально-економічного розвитку.

У сучасному суспільстві освіта стала однією із провідних сфер людської інтелектуальної діяльності, вона розглядається як важливий фактор соціального й економічного прогресу. Причиною такої уваги є усвідомлення обмеженості та небезпеки подальшого розвитку людства виключно за рахунок економічного поступу та збільшення технічної могутності, а також розуміння того, що найважливішою цінністю й основним капіталом сучасного суспільства є людина, яка здатна до пошуку й опанування нових знань, прийняття мудрих і нестандартних рішень. Освіта — це процес і результат опанування систематизованими знаннями, уміннями й навиками; необхідна передумова підготовки людини до життя, праці.

Сучасна демократизація всіх сфер суспільного життя потребує розв'язання українською освітою низки проблем. Освіта повертається в контекст світової та національної культур з орієнтацією на загальнолюдські цінності, гуманізацію та гуманітаризацію освіти, що структурним змістом становить *духовний капітал*.

Головною *метою* духовного капіталу в системі освіти України є концептуальна модель патріотичного виховання, її «імінної» системи як захисного ефекту для стабільного розвитку. При цьому детермінуючою силою духовного капіталу мають бути *потреби* та *інтереси* як соціокультурна обумовленість особистості, держави та суспільства. Для цього необхідно розв'язати такі пріоритетні *завдання*: створити соціальні умови для особистісного розвитку творчої самореалізації кожного громадянина України; забезпечити рівні можливості для здобуття повноцінної освіти, розвивати систему неперервної освіти впродовж всього життя людини; постійно оновлювати зміст освіти відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад відповідної безпеки; сформувати ефективні механізми залучення і використання ресурсів держави на потреби освіти.

У цьому розрізі варто зазначити, що саме якість освіти обумовлена духом патріотичного виховання. Такий природний (первинний) дух є національним (державним, громадянським) пріоритетом і ментально-традиційною передумовою в безпекотворенні України. При цьому держава повинна здійснювати перманентний моніторинг якості освіти, забезпечувати його прозорість, контроль.

Крім того, з середини ХХ століття освіта, наука та патріотичне виховання стають провідним чинником у структурі духовного капіталу, диктують характер його технічних, технологічних, організаційних та методологічних змін. Виникає нова економіка — економіка знань. Вона створює, поширює і використовує знання для забезпечення свого зростання і конкурентоспроможності, застосування знання в різноманітній формі у вигляді високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг, наукової продукції та освіти.

В умовах демократизації освіти потребує додаткової уваги специфіка соціальних спонук до навчання. Йдеться, з одного боку, про те, «наскільки поведінка, орієнтована на найближче оточення, виявляється складовою пізнавальної активності в цілому, а з іншого, — про важливість академічних занять для тих, хто орієнтується на найближче оточення» [1, 141]. Тому сутністю освіти «як родової функції є формування готовності індивіда до діяльності, підготовка особистості до діяльності, адаптації до ринкових умов, змістом яких є вільне, конкурентоспроможне змагання людських талантів» [2, 17].

За складних і суперечливих умов переходу України до демократії, коли суспільна атмосфера пронизана соціальними, етнічними, релігійними та міжособистісними колізіями, суттєвою ознакою є протистояння певних цілей, інтересів, думок, поглядів тощо. Нагальною стає проблема патріотичного виховання громадян на засадах толерантності стосовно політичної, соціальної, етнічної, релігійної, вікової «інакшості», деструктивного відношення до несправедливості, приниження, насильства тощо. Сьогодні поширення в молодіжному середовищі одержали такі несумісні з мораллю явища, як наркоманія й алкоголізм, злочинство та підлість.

Моральна деградація суспільства стає небезпечною. Саме патріотичне виховання відроджує мораль в освітянській сфері, забезпечує успадкування всього доброго і справедливого, що є ознакою дійсного інтелігента. Патріотизм має формуватися на принципах взаємоповаги корінної (морфної, титульної) української нації та національних меншин, які проживають в Україні. Патріотами мають бути всі — як етнічні українці, так й інші представники українського народу, незалежно від їх етнонаціональної приналежності.

Доба глобалізації та інформаційних технологій принципово змінює зміст та форми освіти й виховання. Проте ефективним засобом поступу будь-якої цивілізованої країни була й залишається власна національна система освіти. Проблема оптимального співвідношення національно-культурного і глобально-наднаціонального при збереженні особистісного в людині все більше підпорядковує собі сучасний освітній дискурс. Дедалі активніша участь України в загальноцивілізаційних процесах вимагає поглибленого осмислення *національної ідентичності*. У цьому контексті соціально-економічні відносини, політико-правові засади державності, певним чином, формують, зокрема, етнорегіональну ідентичність як концепт «регіона-донора».

Відповідно до *концепції патріотичного виховання в системі духовного капіталу, що має властивість матеріалізуватись*, окремі з них потребують як коштів з державного бюджету, так і фінансування спеціальних фондів. Це, звичайно, вимагає здійснення низки спеціальних заходів правового й організаційного характеру. Такі фонди, як правило, наповнюються коштами, які перерозподіляються державою, а також матеріально-фінансовими ресурсами і доходами, що на цей час отримують більш багаті та успішні у бізнесі регіони. Регіони-донори є активними суб'єктами такої політики держави. На їх кошти-дотації здійснюється перегляд та коригування загальних цілей економічної стратегії.

Цей капітал спрямовується насамперед на підтримку найвідсталіших територій, що суттєво для освітянської сфери, на поглиблення не лише економічної, а й політичної консолідації, на розв'язання найактуальніших проблем регіонів, що стали реальними активними політичними суб'єктами і здатні формувати власні ідентифікаційні стратегії. Такої думки притримується Л. Нагорна, стверджуючи, що за сучасної доби «територіальні ідентичності стають стрижнем, навколо якого вибудовуються дослідження культурних комунікацій, дискурсів, проблем мови, історичної пам'яті, електоральних симпатій» [4, 7; 131]. Цілком слушно дослідниця зауважує, що на заваді цивілізованому процесові формування спільної ідентичності громадян України — абсолютизація відмінностей між Заходом і Сходом України. На наш погляд, у цьому уявному соціальному досвіді західний цивілізаційний світ запрограмований своєю культурою, філософією життя, релігіями на те, щоб першим досягти критичних меж. Адже складається таке враження, що Захід традиційно послідовний і

демонструє свою запрограмовану екстравертність у відносинах із буттям, яке має перетворюватись виключно на його розсуд, а живе майже за Фрейдом, оскільки перед тим, як звершити черговий акт удосконалення світу, замість пригасити, спочатку пробуджує інстинкти, а потім прагне сублімувати їхню енергію на добродійство.

При цьому варто наголосити на те, що духовний імунітет капіталу, наповнений інтелектуальним волемишенням, все більш системно спрямовується на забезпечення сталого розвитку людства, що покладено в основу філософії глобалізації світу. Тут постає суперечність у системі вищої освіти в інформаційному глобальному суспільстві — між національною належністю знання, духовно-ціннісного досвіду, організацією освіти та глобальним викликом, в якому останні перетворюються на всесвітній продукт споживання, що значно змінює статус педагога, науковця, студента тощо. За таких умов отримані знання в певній системі суспільних і соціальних координат значною мірою втрачають свою цінність.

З огляду на це, характерною ознакою духовного капіталу є воля як людська активність, а формою мислення є споглядання. Адже моменти вольового процесу (бажання, боротьба мотивів як рушійних сил свідомості, дієвість рішення) у своєму онтологічному розвитку, базуючись на несвідомих рухах, здійснюють певні ступені, а саме: усвідомлення потреби, що не керується свідомістю, а посідає в ній місце поруч з іншими переживаннями.

У рамках формування структурного змісту духовного капіталу нагальний інтерес у сучасній освіті викликає питання об'єктивного розуму, що є історично первинним у життєтворчості людини. Бо суб'єктивний розум протягом тривалої історії людства підпорядковувався об'єктивному й через нього обмежував свої вузькоутилітарні домагання ідеями об'єктивної істини й добра. Саме автономізація суб'єктивного розуму, його формалізація, перетворення на інструмент обумовлена не стільки силою ініціативи теоретичних рефлексій, орієнтованих на користь, успішність тощо, скільки ослабленням позицій об'єктивного розуму, що, зрештою, певною мірою обірвало симбіотичні зв'язки між ними, з відтворенням яких на новому рівні пов'язується оновлення філософії й духовне зцілення людства. Отже, розум, його соціокультурне покликання й функціональне призначення, зміна типів раціональності сьогодні є предметом критичної саморефлексії філософської думки.

У контексті духовного капіталу важливим і дієвим фактором функціонування освітніх механізмів виступає мова як ціннісний пріоритет сучасного суспільства. Адже сьогодні в Україні у рамках будь-якої професії існують як російськомовні, так і україномовні структури, і, якщо людина опиниться в останніх, недостатність україномовних навичок може спричинити її дезорієнтацію у власній спеціальності та професійну непридатність. Тому завданням і логічним етапом розвитку сучасності є розгляд поняття українознавчого світогляду як вияву національно-мовної самоіден-

тифікації. При цьому ставлення до мови свого народу — показник народознавчого світогляду, рівня національної свідомості українських громадян.

Кожен народ характеризується самотутньою мовною картиною світу, яка найближча до генетичної природи представників саме цього народу. Через мову здійснюється зв'язок поколінь, формується духовна спорідненість думок, що розвиває креативне мислення.

Мова внутрішньоструктурних комунікацій — одна з атрибутивних характеристик будь-якої соціальної системи, в тому числі й вищого навчального закладу. Таким чином, становлення українознавчого світогляду відбувається, в першу чергу, внаслідок формування таких рис національно свідомої особистості, як почуття мовного обов'язку та мовна стійкість, що здатна захищати й розвивати її.

Всі конструктивні висновки, які пропонує самоорганізаційний підхід з цього приводу, мають безпосереднє відношення до проблеми консолідації задля посилення корпоративних ефектів в Україні і самовідтворення української нації, що визнає множинність підходів до проблеми цінностей. Надбання дослідників у ціннісній проблематиці щодо контексту духовного капіталу дозволяють, по-перше, зафіксувати роль цінності у просторі можливих інтерпретацій, які розмежовують добро та зло в етиці, прекрасне та потворне в естетиці, гріховне та праведне в релігії, істинне та помилкове в пізнанні і т. д. По-друге, спонукає до висновку, що диференціювати й інтегрувати цінності можна за відповідними критеріями і основами.

Зокрема, за типом суб'єкта розмежовують цінності індивіда, групи, колективу, класу, нації, народу тощо. За типом потреб суб'єкта виокремлюють сенсожиттєві, універсальні, партикулярні, колективістські цінності, які, в свою чергу, також можуть бути структуризовані на підвиди. Об'єднують цінності за функціональною, соціокультурною підставами, за підставою предметного змісту. Серед цінностей, інтегрованих за предметним утриманням, виділяють, наприклад, економічні, моральні, політичні, етичні, естетичні та інші. Всі етичні цінності — добро, справедливість, самовідданість, шляхетність — виявляються у вчинках людини і характеризують його духовну мотивацію. Єдиним критерієм етичної цінності, як відзначив Е. Фромм, є «благополуччя, благоденство людини» [5, 56].

Крім того, в умовах позитивного стану суспільства зміст ціннісного диспозитиву в структурі духовного капіталу є ідеологічний. Пояснюючи це твердження, варто позначити власну позицію щодо розуміння ідеології як одного з найсуперечливіших понять в освіті — це соціогуманітарне знання. Під ідеологією необхідно розуміти теоретичну модель раціоналізації різних специфічних видів переконань, які охоплюють найрізноманітніші сфери — від освітнього знання й релігії до повсякденних уявлень про належну поведінку через низку відносин правдоподібності. Відповідно до наведеної дефініції, функція ідеології полягає в гармонізації соціальних відносин. Ідеологічне як раціонально усвідомлений і теоретично виражений світогляд не може бути змістом ціннісного диспозитиву.

тиву маргінального «суб'єкта-суспільства». Зміст ціннісного диспозитиву маргінального — ідеологічне, раціонально неусвідомлене, оскільки слід мати справу з моделюванням реальності в системі понятійних конструкцій, котрі надбудовуються над повсякденним уявленням про світ.

Кожна людина, формуючи власну систему цінностей, генерує свою моральну культуру духовного капіталу, що віддзеркалює моральну поведінку і моральні відносини. Матрицею моралі в системі духовного капіталу є життєво важлива інформація, що передається від покоління до покоління і є моральною культурою суспільства в цілому, критерієм гуманності суспільних відносин. Втім, духовний капітал суспільства включає окрім моральної свідомості, моральної діяльності, моральних норм, відносин і культури ще й соціально-правові інститути та формалізовані економічні структури.

У процесі соціально-економічних перетворень в Україні відбуваються складні процеси зміни духовно-світоглядного капіталу: особових систем цінностей людини, її етичних і естетичних орієнтацій. При цьому варто зазначити, що на пострадянському просторі триває активне руйнування емоціональних зв'язків між людьми, виникають нові соціальні зв'язки, що призводять до не завжди позитивних результатів соціалізації. Проблема грошей виводить на рівень одвічної інтриги: які цінності нашої життєвої культури є справжніми, а які — ні.

Таким чином, проблема грошей як ціннісного продукту має безпосереднє відношення до встановлення закономірностей розвитку і функціонування духовного капіталу як визначального чинника прогресу, що рухає вперед суспільство за своїми потребами та інтересами. Проблема грошей як вияв аксіосфери стосується встановлення закономірностей розвитку і функціонування суспільства, культури та інститутів, що впливають на сферу практичних рішень — економічних, політичних, правових, моральних. Варто зазначити, що «відбувається процес глобалізації, який активізує трансформацію економічної цивілізації у фінансову» [6, 234]. Цей триумф економізму, що дійшов до глобального фінансизму, сприяв створенню особливого періоду в історії суспільного розвитку людства, його нового буття, що протікає нині в умовах соціоекономічної реальності, яку можна назвати фінансовою цивілізацією. «Цивілізація іманентна економіці, яка не може існувати без тотальної ролі грошей» [5, 6–7]. Відтак, виникає питання про співвідношення таких цінностей в ієрархії цивілізаційного існування духовного капіталу: людина і гроші як цінності буття.

Ймовірно, вимірювання грошима моральних цінностей на кшталт совісті, доброти, співчуття — це означає відректися від традиційних християнських цінностей, що лежать в основі європейського і вітчизняного духовного капіталу. Таким чином, при виявленні ціннісної природи грошей слід вказати на регулятивну функцію грошей в освітянській сфері, оскільки гроші є соціально-історичною цінністю, котра формує певні поведінські вектори розвитку як індивіда, так і соціуму в цілому, визначаючи при цьому засоби й цілі розвитку суспільства і людини.

Розглядаючи феномен духовного капіталу, на наш погляд, не можна не звернути увагу на марксизм, що не втратив своєї актуальності й нині. Особливо це стосується марксизму як ідеології, що є монологічною, спрямованою на діалектичну боротьбу, підкорення й володіння в ієрархічному суспільстві. «Тільки марксистський світогляд розкрив можливі шляхи гармонічного поєднання способів освоєння світу людиною» [7, 67].

Сьогодні суспільство, створюючи конкретні ідеали досконалої особистості, що є найвищою цінністю духовного капіталу, ставить людину в систему конформізму як певного тиску (значущою мірою прихованого примусу) за соціальних умов. У зв'язку з вище означеною проблемою духовного капіталу, необхідно ефективно захищати індивідуальні права особистості; при цьому, надати потенційну можливість для створення соціальних умов у самореалізації кожної людини, посилюючи внутрішню автономізацію індивіда.

Нову ситуацію в освіті визначають такі характеристики духовного капіталу, як культурно-ментальні інновації, що не полегшують процес навчання, а інтенсифікують його, здобуття знань стає дедалі складнішою працею як для тих, хто навчається, так і для тих, хто навчає. Як зазначає В. Андрущенко, «для культури передачі знання, його сприйняття й накопичення інтелектуального капіталу необхідні особисті якості, особливі моделі ментальності, системне мислення й деякі інші інгредієнти» [8, 6–12]. На наш погляд, саме у ментальному феномені слід враховувати фактор національного. Під ментальністю нації необхідно розуміти не тільки і не стільки особливості психологічних характеристик народу, скільки формування національної свідомості, які відповідають його способу життєдіяльності.

Національна ментальність є структурою, що складається історично. Вона надає можливість надсуб'єктивного пізнання людини; через неї визнаються деякі соціальні апріорі існування людей у суспільстві; ментальність орієнтує на певний вимір логіки функціонування соціальних форм, котрий об'єктивує виокремлення людини в суб'єктивній індивідуальності, що є стрижневим моментом свідомості. Ментальність є певним узагальнюючим терміном, який вказує на те, що лежить в основі свідомого й несвідомого, логічного й емоційного, на глибинне джерело мислення й почуттів людини. Вона постає принципом присутності людини в світі, певним конструктом психосоціального образу особи, коли люди вже не залежать від своєї суб'єктивності, а являють собою певну об'єктивну суспільну постать. При цьому ментальність як «дух народу» оновлюється, розгортається у часі, але ніколи не зникає, доки існує народ. Вона не виникає з кожною природною або соціальною подією, а постійно відтворюється, виступає як цілісність, яка увесь час розгортається у самій собі, зберігаючи себе як ціле, що має певну структурну ієрархію. Із складовими від більш фундаментальних і стійких, що утворюють її основу (ментальний архетип), до більш поверхневих і рухливих, які ще перебувають в стані формування.

У цьому сенсі підставою для утвердження духовного капіталу в сучасній освіті є стан суспільства, який надзвичайно загострює сутність протистояння колективного та індивідуального. Це спонукає людину-творця до пошуку креативних (інноваційних) шляхів адаптації, колективних цінностей та способів організації життя, які істотно визначають її свідомість. Така потреба зумовлена загрозливим незбігом колективного та індивідуального рівнів розвитку. Це виражається в дегуманізації (деморалізації) соціуму та відчуженні особистості, що сприяє визріванню в межах соціального організму прагнення до створення духовної стратегії капіталу, що розкриває множинність сутностей як творчу взаємодію під час трансформації несвідомих проєкцій. Саме тому проблема відбудови цілісності людської особистості та гармонізації її відносин з Природою та Суспільством є актуальною. Розпочинаючи нові спроби її вирішення, необхідно пам'ятати про головне: єдиним дійсним ключем до таємниць Всесвіту був, є й буде «загадково чарівний» внутрішній світ Людини та її інтелектуальне наповнення в духовному капіталі. Саме раціонально-духовна перспектива конструює певний ідеальний світ, що розумно-доцільним характером людської діяльності припускає не тільки узагальнені уявлення про світ, в якому ця діяльність відбувається, а такий його образ, що є системно цілеспрямованим, виступає як ідеально завершений стан здійснення мети. З цього приводу М. Гайдеггер зазначав: «Оскільки поезія, якщо порівняти її з мисленням, знаходиться на службі у мови зовсім іншим і особливим чином, наше міркування про філософію з необхідністю приводить до обговорення співвідношення мислення і поезії. Між мисленням і поезією панує щира спорідненість, адже вони «взаємоозброєні» на службі у мови. Турбуються за неї і безкорисно втрачають себе. В той же час, однак, між ними пролягла безодня, оскільки вони живуть на віддалених вершинах» [9, 123]. Іншими словами, філософія виступає як реалізація творчих потенцій свідомості особистості, що здійснюються на первісно-буттєвому, комунікативному і семіотичному просторі людського буття.

У цьому плані філософія є інтегрально-аналітичною формулою духовного капіталу, що здійснюється на відповідних рівнях свідомості індивіда — це здатність до абстрактно-конкретного мислення і прагнення до трансцендентного. В такому сенсі вітчизняна освіта, що є авторитетним суб'єктом всесвітнього інтелектуального простору, набуває все рельєфніших ознак визначального фактора суспільного розвитку України.

З погляду філософії, освіта — це трансформація тієї сукупності визначальних світоглядних пріоритетів, світоглядних стереотипів й автоматизмів суспільної свідомості, що є інкорпорованою в латентних структурах свідомості, визначає праксіологічний вимір, спрямованість і теологічну акцентованість індивіда й соціуму.

Відповідно, основною рушійною силою духовного капіталу є освіта, наука та виховання, що постають необхідним інструментом як радикального інтелектуального повороту в бік демократії та інститутів громадянсь-

кого суспільства, так і формування у молоді негативного ставлення до не-демократичних способів вирішення проблем. Саме через освіту відбувається цілеспрямований процес соціалізації індивіда, його становлення особистістю, громадянином. Освіта має утверджувати не лише національну, а й європейську громадянськість, бути взаємовідкритою в діалозі культур. Українська культура та освіта збагатилися в процесі культурогенезу цінностями інших культур. Зберігаючи національний дух патріотизму, національну ментальність, з її домінуванням емоційно-духовної сфери над раціональною, вони відкриті для придбань на шляху особи до національної і європейської громадянськості [3, 11].

Таким чином, основними перспективами розвитку духовного капіталу в системі освіти України є концепція формування національно-патріотичного виховання. Це, в свою чергу, сприяє:

- якості вищої освіти;
- посиленню ефективної конкурентоспроможності за умов відповідальності, професійності та компетентності, формуючи високосвідому особистість;
- зростанню інформаційно-аналітичних та безпекотворчих процесів;
- мобільності основних факторів зростання духовного виробництва капіталу на основі міждисциплінарного знання та належного його використання;
- забезпеченню сталого розвитку національної свідомості як вироблення внутрішньої автономії (гармонії) «спокою» особистості, держави та громадянського суспільства.

Література:

1. Москвичов С. Соціальна мотивація: проблеми та розв'язання / С. Москвичов // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2004. — № 2. — С. 45–48.
2. Пожуєв В.І. Вища освіта як фактор інноваційного розвитку суспільства та інтеграції України в Європейське співтовариство / В.І.Пожуєв // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. — Запоріжжя, 2004. — Вип. № 19. — С. 70–75.
3. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект) [Текст]: автореф. дис. ... докт. філос. наук: спец. 09.00.03 / Огнев'юк В.О.; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — К., 2003. — 24 с.
4. Нагорна Л.П. Регіональна ідентичність: український контекст / Л.П.Нагорна. — К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2008. — 405 с.
5. Фромм Э. Душа человека / Э. Фромм; [пер. с англ.]. — М.: «Мысль», 1992. — С. 86–88.
6. Ильин В.В. Философия богатства: человек в мире денег / В.В.Ильин. — К.: Знання України, 2005. — 496 с.

7. Титаренко А.И. Марксистская этика / А.И.Титаренко. — М.: Политиздат, 1980. — С. 51–54.
8. Андрущенко В.П. Філософія освіти XXI ст.: у пошуках перспективи / В.П.Андрущенко // Філософія освіти. — № 1. — 2005. — С. 6–12.
9. Гайдеггер М. Что это такое — философия / М. Гайдеггер // Вопросы философии. — 1993. — №8. — С. 34–36.

Петр Лисовский. Духовный капитал как философская рефлексия в современном образовании Украины.

В статье раскрывается интегрально-аналитическая формула духовного капитала. Автор рассматривает концепцию патриотического воспитания как залог качественного образования в создании безопасности современной Украины. Это обстоятельство неуклонно актуализирует необходимость в построении эффективно действующих констант. В пределах такого понимания образование должно утверждать не только национальную, но и европейскую общественность в диалоге культур. Однако, на исполнение таких заданий присутствуют многочисленные проблемы с позиций методологически-концептуальных подходов, состава, эволюции, раскрытия спектра индивидуальных возможностей личности, что является форматом социально-философского исследования. Такая исследовательская необходимость сегодня обновляет образование на засадах патриотического воспитания, его интеллектуального и социально-экономического развития.

Petro Lisovskiy. The Spiritual Capital as Philosophical Reflection in Modern Education of Ukraine.

The integral-analytical formula of spiritual capital is discovered in the article. The author considers the conception of patriotic upbringing as the condition of a qualitative education in creating security of modern Ukraine. This circumstance actualizes the necessity of the construction of effectively acting mental constants. According to this viewpoint, education must determine national community, as well as European one, in the dialogue of the cultures. However, the execution of these tasks implies numerous problems in terms of methodological-conceptual approach, the content, evolution and revealing of the individual's potential. The necessity of such investigations renews education on the basis of patriotic upbringing, its intellectual and social-economical development.